

Engasjert i barns sorg

– Jeg har ennå ikke møtt noen barn som har blitt skadet av åpenhet. Men jeg har møtt mange barn som har fått store problemer på grunn av taushet og fortielse, sier forsker Jon-Håkon Schultz.

Tekst og foto: Kristiane M. Hansson

Starkt og beskrivende svarer forsker Jon-Håkon Schultz oss, på vårt spørsmål om hvordan man bør kommunisere med barn i sorg. Schultz, som er ansatt ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), har lenge engasjert seg i tematikken rundt barn i krise og krisekommunikasjon i familien og skolen. Som medlem i Landsforeningens fondsutvalg, som vurderer søknadene til vårt forskningsfond hvert år, bidrar han også med viktig kompetanse i vurderingen av søknader som tematiserer sorg og sorgarbeid. Han er også en hyppig brukt foredragsholder og i 2008 ga han ut boken "kan vi snakke med barn om alt?", sammen med psykolog Magne Raundalen.

Ja, kan vi egentlig snakke med barn om alt, hvis de mister et søsken for eksempel?

– I utgangspunktet er det ingen grenser for å involvere barnet, så lenge vi er nøye med hvordan vi forbereder barnet. Når barn eksempelvis er til stede i begravelser så er det viktig at de er forberedt på hva som skal skje, hvordan begravelser foregår og hva som skjer med kisten. I slike situasjoner er det lurt å ha med ressurspersoner utenfor kjernefamilien som støtter og følger opp barna.

Barna ønsker sannheten

Sammen med kollegaen Raundalen har han intervjuet barn i krise og sorg om hva de ønsker av informasjon

og kunnskap, og han levner ingen tvil om at åpenhet er veien å gå.

– Barna, også de aller minste er klare når de sier at de ønsker å vite sannheten. Vi har som rettesnor for våre samtaler med barn at vi skal ha respekt for barnas forstand. Og det betyr at vi skal anstrenge oss for å gi dem våre beste voksenforklaringer i et språk de kan forstå. Dermed vil vi unngå rosa barneforklaringer som er tilpasset til det ugjenkjennelige, forteller han. Målet med å involvere barn og forklare dem om forholdene rundt dødsfall er ikke at de skal bli skremt og urolige, men snarere at de skal bli tryggere. Gjennom å gjøre det som skjer blir begripelig, blir det også mer håndterbart.

Mange barn som mister et søsken eller annet nært familiemedlem, opplever at familiedynamikken forrykkes, at mye endrer seg i livet deres.

Kan du si litt om hvordan barn kan oppleve dette? Og er det noen ulikheter i hvordan barn og voksne sørger?

– Ja, det er forskjell på barnesorg og voksensorg. Jeg husker godt 11-åringen som hadde mistet sin yngre bror. Når han kom hjem satt mamma og pappa sammen i sofaen og gråt mens gutten gikk opp på rommet sitt og gråt alene. Det var ikke plass til ham i den intense voksensorg.

Vi har ingen barn å miste

Libero støtter Landsforeningen uventet barnedød sitt formidlingsarbeid omkring risikofaktorene ved krybbedød. Vi gir bort gratis bomullsbodyer med påskriften "Denne siden opp når jeg sover" til alle nyfødte ved alle landets fødeavdelinger. Libero har vært med siden informasjonskampanjen startet i 1999.

Libero tar ansvar

Libero
www.libero.no

Trenger pusterom

– Vi må hele tiden minne oss på at barn ikke orker å være i den intense sorgen så lenge av gangen. De går mer inn og ut av sorgen og trenger pauser og pusterom. Men det betyr ikke at deres sorg er mindre av den grunn. Disse forskjellene gir en utfordring i å få til en felles deltakelse i familiesorgen. Det er i slike tilfeller det vil være nyttig å få inn en person utenfor kjernefamilien som kan være en støtte i oppfølgingen av barna. En som har energi til å være sammen med barna og følge dem inn og ut av deres barnesorg, sier Schultz.

Hvordan skape plass for barns sorg over tapet av et søsken?

– Mange barn kan tenke at de ikke vil forstyrre og belaste foreldrene sine fordi de er så veldig triste. Igjen tenker jeg på betydningen av å ha en nær voksenperson utenfor familien som kan supplere med samtaler slik at ikke barna blir isolert og gående alene. En skal også være klar over at de minste barna vil bruke tid på å forstå at døden er ugjenkallelig – og her trenger de forklaringer, ikke en gang, men mange ganger.

Involvering og dialog i skolen

Har du noen gode råd til skole- og barnehageansatte som står i slike situasjoner?

– Det er helt klart at sorg også påvirker skolesituasjonen. Derfor er det viktig at de nærmeste lærerne kjenner situasjonen, at de er informert og at de har en dialog med eleven. Dette handler om at skolen viser forståelse for at eleven i en periode ikke får gjort like mye lekser og at konsentrasjonen ikke er som den pleier. Lærerne må også sørge for å informere de andre elevene i klassen og mobilisere deres vennestøtte. Planene for hvordan en slik klasse-informasjon gjennomføres må legges av lærerne i samråd med eleven selv, men det er lærerens ansvar å lage en strategi. Trenger personalet faglige innspill så kan de kontakte Pedagogisk-psykologisk tjeneste som kan bistå fra sidelinjen, avslutter Schultz.

Krise- og traumerammede barn er noe som opptar forsker Jon-Håkon Schulz. Her rett utenfor kontorvinduet hans ved NKVTS, som vender ut mot en barnehage.

Illustrasjonsfoto fra heftet "Skolebarn og sorg", tegnet av Anne Elise 9 år.

Bidra til nytt hefte om å miste et søsken!

LUB skal nå lage et hefte til barn om det å ha mistet et søsken. For at heftet skal vise ulike og ekte historier om tap av søsken slik barn selv opplever det, trenger vi hjelp fra barn og deres familier.

Heftet "Søskenfortellinger" er ment for barn i barnehage- og skolealder. Vi ønsker tekster, tegninger, bilder eller andre ting som viser barns egne historier. Alle historier er velkomne! Les mer på www.lub.no eller kontakt prosjektleder Eline Grelland Røkholt på e-post: eline.g@online.no. Bidrag mottas helst innen 24. juni.